

Fördjupat samarbete om patentskydd

Justitiedepartementet

2011-02-11

Dokumentbeteckning

KOM (2010) 790 slutlig

Förslag till rådets beslut om bemyndigande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetlig patentskydd

Sammanfattning

Efter begäran från flera medlemsstater, inklusive Sverige, har kommissionen presenterat ett förslag till rådet att bemyndiga dessa medlemsstater att inleda ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd. Förslaget ger en rättslig ram för att skapa ett enhetligt patentskydd för de deltagande staterna. Genom att kunna söka ett sådant enhetligt patentskydd ska företag i hela unionen ges möjlighet att förbättra sin konkurrenskraft. Patentskyddet ska vara en enhetlig rättighet som gäller för en mycket stor del av den europeiska marknaden. Regeringen stöder kommissionens förslag.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förbättringarna av det europeiska patentsystemet är av central betydelse för att främja innovationsklimatet och stärka EU:s konkurrenskraft. Det finns i dag inget enhetligt patentskydd som gäller över hela EU och det finns inte heller någon gemensam europeisk patentdomstol. Detta gör det kostsamt och besvärligt både för den som vill skydda sitt patent och för den som påstås göra intrång. Uppskattningsvis uppgår kostnaderna för bristerna i patent-systemet till ca 250 miljoner euro för europeiska företag.¹ Svårigheterna är mest kännbara för de små och medelstora företagen. För att förbättra det europeiska patentsystemet har det förts förhandlingar inom EU som syftar till att skapa *ett EU-patent* och att inrätta en *enhetlig europeisk patentdomstol*.

¹ Kommissionens meddelande *Innovation Union* KOM(2010) 546 s. 15.

I december 2009 kom rådet överens om en allmän inriktning vad gäller förslaget till EU-patentförordning.² Förslaget omfattar dock inte frågan om EU-patentets översättningsarrangemang. Det beror på att de har en annan rättslig grund och ett annat beslutsförfarande än EU-patentförordningen enligt fördraget om den Europeiska Unionens funktionssätt (FEUF). Översättningsarrangemangen – som ska antas med enhällighet – behöver därför regleras genom en särskild förordning. Detta har sedan länge varit den viktigaste utestående frågan i förhandlingarna.

I den 30 juni 2010 presenterade kommissionen ett förslag till förordning för EU-patentets översättningsarrangemang.³ Förslaget överensstämde i stort med kommissionens ursprungliga förslag från år 2000.⁴ Trots intensiva förhandlingar och ett flertal försök att nå en överenskommelse baserad på kompromissförslag från det belgiska ordförandeskapet⁵ stod det under hösten 2010 klart att det var omöjligt att nå en överenskommelse inom en rimlig tid. Spanien och Italien blockerade en överenskommelse om en översättningsregim baserad på kommissionens förslag.

Mot denna bakgrund har 25 medlemsstater, inklusive Sverige, riktat en begäran till kommissionen om att lämna ett förslag till ett bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd och dess översättningsarrangemang som en sista utväg. Som svar på detta har kommissionen lämnat ett förslag till *rådets beslut om bemyndigande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd*.⁶ Rådet kan anta ett beslut om att inleda ett fördjupat samarbete efter godkännande från Europaparlamentet.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår att rådet ska bemyndiga de medlemsstater som har begärt detta att inleda ett fördjupat samarbete om att skapa ett enhetligt patentskydd. Förslaget innehåller de grundläggande förutsättningarna – ramverket – för ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd. Samarbetet ska avse både patentet och dess översättningsarrangemang. I skälen till förslaget beskrivs ärendets bakgrund, förutsättningarna för det fördjupade samarbetet, samt dess syfte och omfattning. Det finns även en beskrivande promemoria till förslaget med bl.a. en konsekvensanalys och en rättslig bedömning av förutsättningarna för det fördjupade samarbetet. Kommissionen beskriver också de grundläggande dragen för det enhetliga patentskyddet i promemorian.

² Rådsdokument 16113/09 ADD 1 PI122

³ KOM(2010) 350 slutlig.

⁴ Förslag till rådets förordning om ett Gemenskapspatent KOM(2000) 412, 14 december 2010.

⁵ Rådsdokument 14377/10, 15395/10 och 15395/10 ADD 1.

⁶ KOM(2010) 790.

I skälen till förslaget beskrivs bl.a. att fördragens krav är uppfyllda när det gäller det föreslagna fördjupade samarbetet om ett enhetligt patentskydd. I den förklarande promemorian görs också en utförlig rättslig bedömning av det fördjupade samarbetet. I skälen anges bl.a. följande:

- Rådet kan inte nå enhällighet om översättningsarrangemangen för EU-patentet, vilket innebär att EU som helhet inte kan upprätta ett enhetligt patent inom en rimlig tid. Ett fördjupat samarbete är alltså en sista utväg.
- Ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd främjar unionens mål, skyddar dess intressen och stärker dess integrationsprocess. Det är förenligt med fördragen och unionsrätten.
- Ett sådant fördjupat samarbete påverkar varken den inre marknaden eller den ekonomiska, sociala eller geografiska sammanhållningen negativt. Det utgör inte heller något hinder eller någon diskriminering i handeln mellan medlemsstaterna, eller snedvrider konkurrensen mellan dem.
- Området för det fördjupade samarbetet omfattas av fördragen och det råder delad kompetens.
- Icke deltagande medlemsstaters rättigheter och skyldigheter respekteras. Företag från de medlemsstater som inte deltar kan söka patentskydd på samma villkor som företag från deltagande medlemsstater. Det enhetliga patentskyddet påverkar inte tillgången till eller villkoren för patentskydd i de stater som inte deltar.
- Det fördjupade samarbetet ska vara öppet för alla medlemsstater som respekterar de akter som antagits inom samarbetet om alla villkor för deltagande är uppfyllda.

Syftet med det fördjupade samarbetet

Enligt skälen till förslaget ska det fördjupade samarbetet ge en rättslig ram för att skapa ett enhetligt patentskydd för de deltagande medlemsstaterna och ge företag i hela unionen möjlighet att förbättra sin konkurrenskraft genom att kunna söka ett sådant skydd. Vetenskapliga och tekniska framsteg ska främjas genom att patentet, som beviljas av det europeiska patentverket (European Patent Office, EPO), ger ett likvärdigt skydd i de deltagande staterna.

De grundläggande förutsättningarna för det enhetliga patentskyddet

När rådet har beslutat att inleda ett fördjupat samarbete, ska kommissionen lämna förslag till särskilda åtgärder för att genomföra det fördjupade samarbetet genom förslag till en förordning för det enhetliga patentskyddet och en förordning för dess översättningsarrangemang, artikel 118 (1-2) FEUF. Förordningsförslagen ska förhandlas i rådet innan de antas av de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet. Men de grundläggande förutsättningarna för det enhetliga patentskyddet och översättningsregimen anges redan i skälen till det aktuella förslaget och utvecklas ytterligare i den beskrivande promemorian.

Det anges i skälen till förslaget att *översättningsarrangemangen* ska vara enkla, kostnadseffektiva och i stort överensstämmande med kommissionens förslag till översättningsarrangemang från juni 2010 tillsammans med de förslag från den politiska riktlinje som föreslogs av ordförandeskapet under november 2010 som har fått ett brett stöd i rådet. Det innebär att ett enhetligt patentskydd ska beviljas på ett av EPO:s officiella språk (tyska, engelska eller franska) i enlighet med den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC). Det ska vara möjligt för sökanden att få kostnaden för en översättning av ansökan ersatt, om den lämnats in på ett av EU:s officiella språk som inte är ett av EPO:s språk. En övergångslösning med ytterligare översättningskrav ska vara proportionerlig och enbart för informationssyfte, dvs. utan rättslig effekt. Den ska endast gälla till dess det finns maskinöversättningar av hög kvalitet. Vid en tvist måste patenthavaren ansvara för att patentet översätts.

Kommissionen beskriver i den förklarande promemorian att det kommande förslaget till *förordning för det enhetliga patentskyddet* kan grunda sig på den allmänna inriktning som antogs i december 2009 och vissa element i den allmänna riktlinje som föreslogs av de belgiska ordförandeskapet, bl.a. följande. Det enhetliga patentskyddet ska vara ett alternativ till de nationella och europeiska patenten och ska utgöra en särskild kategori av europeiska patent. Patentskyddet ska avse de stater som deltar i det fördjupade samarbetet. Det ska vara ett gemensamt ansökningsförfarande för europeiska patent och det enhetliga patentskyddet. Patentskyddet ska ha en självständig karaktär och ge ett likvärdigt skydd i de deltagande medlemsstaterna. Det kan alltså bara beviljas, överföras, återkallas eller upphöra för dessa medlemsstater gemensamt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget innebär ett bemyndigande för de deltagande staterna att inleda ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd. Ett sådant beslut kommer inte att få någon omedelbar effekt på svenska regler. Efter det att rådet har bemyndigat ett fördjupat samarbete, ska kommissionen lämna nya förordningsförslag för det enhetliga patentskyddet och dess översättningsregim. De kommer senare att antas av de stater som deltar i det fördjupade samarbetet. När dessa förordningar träder i kraft – tillsammans med övriga delar i reformen om ett förbättrat patentsystem, t.ex. en enhetlig europeisk

patentdomstol – kan det bli nödvändigt med vissa följdändringar i relevant svensk lagstiftning. Men det enhetliga patentskyddet kommer att vara en självständig EU-rättighet som inte direkt påverkar det svenska nationella patentsystemet.

I språklagen (2009:600) finns bestämmelser om språkanvändningen i offentlig verksamhet. Lagens syfte är att värna svenskan och den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk och i 10 § anges bl.a. att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska. Det enhetliga patentskyddet har emellertid sin grund i en EU-förordning. Tvister om detta patentskydd kommer att hanteras av en ny enhetlig europeisk patentdomstol och inte av nationella domstolar. Det föreligger därför ingen konflikt mellan förslaget och språklagen.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Beslutet om att inleda ett fördjupat samarbete kommer inte i sig att medföra några budgetära konsekvenser. När det senare blir fråga om att inrätta ett enhetligt patentskydd kommer det, på samma sätt som EU-patentet, att vara självfinansierat. Det innebär alltså inte några direkta konsekvenser för vare sig stats- eller EU-budgeten. I ett fördjupat samarbete ska deltagande stater gemensamt stå för eventuella kostnader för genomförandeåtgärder enligt artikel 332 FEUF. Men några sådana kostnader bör alltså inte komma i fråga. Kommissionen ska bidra till EPO:s arbete med att ta fram maskinöversättningar till samtliga officiella EU-språk. Dessa kostnader ryms inom befintlig ram och ska enligt kommissionen inte bekostas av de deltagande staterna.

Ett fördjupat samarbete kommer att medföra positiva konsekvenser för samhället i stort. I kommissionens bedömning av konsekvenserna framgår att ett enhetligt patentskydd för en grupp medlemsstater ger omedelbara påtagliga fördelar för användarna av det europeiska patentsystemet, bl.a. genom en bättre tillgång till patentskydd, förenklingar och lägre kostnader. Det påpekas även att de minskade kostnaderna för ett skydd med en omfattande geografisk täckning kommer att leda till fler patentansökningar. Små och medelstora företag får nya möjligheter till skydd utanför deras hemmamarknader, eftersom de nuvarande höga kostnaderna i princip gör sådant skydd otillgängligt för dem. En enhetligt patentskydd leder alltså till förenklingar och minskade kostnader bl.a. genom en central förvaltning av rättigheterna och förenklade översättningskrav. Detta leder i sin tur till lägre ombudskostnader och lägre årsavgifter enligt kommissionens bedömning. De minskade kostnaderna för översättningar kommer alltså att medföra stora besparingar. Översättningskostnaderna kommer att uppgå till ca 680 euro per patent enligt förslaget. Översättningsregimen ska bygga på kommissionens

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen stödjer ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd. Ett enhetligt patentskydd är av stor betydelse för innovationsklimatet i Europa och för företagandet. Regeringen stödjer därför kommissionens förslag och delar bedömningen av att förutsättningarna för ett fördjupat samarbete är uppfyllda. I det fördjupade samarbetet kommer regeringen att fortsätta stödja ett kostnadseffektivt, rättssäkert och högkvalitativt patentskydd.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Efter begäran från tolv medlemsstater, inklusive Sverige, presenterade kommissionen den 16 december ett förslag till rådets beslut om bemyndigande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd. Därefter har ytterligare medlemsstater anslutit sig till den ursprungliga begäran och i dag står samtliga medlemsstater, förutom Italien och Spanien bakom begäran. Spanien och Italien har också starkt motsatt sig ett fördjupat samarbete. Det ungerska ordförandeskapet arbetar målmedvetet med frågan.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Rådets rättstjänst gör bedömningen att ett fördjupat samarbetet på patentområdet är förenligt med fördragen.⁸ Kommissionen stöder ett fördjupat samarbete. Den 27 januari röstade JURI-utskottet för att godkänna förslaget. Europaparlamentet ska rösta om förslaget den 15 februari.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats för synpunkter vid remissmöte senare under februari månad. Men vid tidigare referensgruppsmöten under hösten har flera remissinstanser uttalat sig i huvudsak positivt till ett fördjupat samarbete. Fler remissinstanser har påpekat att det är viktigt att de mest patentintensiva medlemsstaterna deltar i ett fördjupat samarbete, t.ex. Tyskland och Storbritannien. Svenskt Näringsliv stöder ett fördjupat samarbete om det

⁷ Commission Staff Working Document, Impact Assessment Accompanying document to the Proposal for the translation arrangement for the European Union Patent, COM (2010) 350 final SEC (2010) 797.

⁸ Rådsdokument 17220/10.

enhetliga patentskyddet, men har understrukit betydelsen av att det även kommer att inrättas en rättssäker och effektiv patentdomstol.

2010/11:FPM71

Vad gäller innehållet i det fördjupade samarbetet så har remissinstanserna uttalat fortsatt stöd för kommissionens förslag till översättningsregim. Vissa remissinstanser har haft detaljsynpunkter på innehållet i detta förslag och det belgiska ordförandeskapets kompromissförslag från hösten 2010. Några har exempelvis ifrågasatt behovet av en övergångslösning, liksom nivån på kostnadsersättningen för en översättning av en ansökan som getts in på ett annat språk än EPO:s arbetsspråk.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förslaget att inleda ett fördjupat samarbete är artikel 329(1) FEUF som innebär beslut med kvalificerad majoritet i rådet efter Europaparlamentets godkännande. Allmänna bestämmelser om förutsättningarna för ett fördjupat samarbete som ska tillämpas på alla områden inom ramen för EU återfinns i artikel 20 Fördraget om Europeiska Unionen. De närmare förfarandereglerna återfinns i artiklarna 326-334 FEUF.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ett fördjupat samarbete om ett enhetligt patentskydd kan endast nås på unionsnivå. Regeringen gör bedömningen att förslaget inte går utöver vad som är nödvändigt för att åstadkomma detta mål.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Europaparlamentet ska godkänna förslaget till ett fördjupat samarbete innan rådet kan besluta om att inleda ett sådant samarbete. Tanken är att frågan om att inleda ett fördjupat samarbete ska behandlas av konkurrenskraftsrådet den 10 mars. Kommissionen kommer därefter att lämna förslag till särskilda åtgärder för att genomföra det fördjupade samarbetet. Dessa förslag kommer att förhandlas i rådet före ett antagande.

4.2 Fackuttryck/termer

Europeiskt patent: Enligt den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC) beviljar det europeiska patentverket (European Patent Office, EPO) europeiska patent efter ett centraliserat ansökningsförfarande. Dessa patent är inte enhetliga utan kan sägas utgöra ett knippe nationella patent som gäller i de konventionsstater som

patenthavaren har valt att patentet ska vara giltigt i. Tvister om europeiska patent faller under respektive nationell domstols behörighet. 2010/11:FPM71